

повышение уровня их информативности. Несомненно, важным условием является наличие материально-обеспечения, свободы, критики, проведение дискуссионных альтернативных форм работы.

При создании таких условий предлагаемая нами этапность универсальна и применима относительно

любого содержания и формы образовательного процесса: отдельному занятию, недельной или годовой программе художественно-эстетического, психолого-педагогического, теоретико-технологического и других циклов учебного плана подготовки бакалавров педагогического направления.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Андреев В.И.* Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс / В.И. Андреев. – Казань: Изд-во КГУ, 1996. – 566 с.

2. *Ефимова Е.А.* Формирование творческой само-

реализации будущего педагога: Дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Е.А. Ефимова. – Ишим, 2007. – 214 с.

3. *Маслоу А.Г.* Мотивация и личность / А.Г. Маслоу. – СПб.: Евразия, 1999. – 478 с.

LITERATURE

1. *Andreyev V.I.* Pedagogies of creative self-development. Innovative course. Kazan: KSU, 1996. – 566 p.

2. *Yefimova E. A.* Forming creative self-realization of future teacher: Diss. ... Candidate of pedagogical

sciences: 13.00.08. – Ishim, 2007. – 214 p.

3. *Maslow A. H.* Motivation and personality. – St. Petersburg, 1999. – 478 p.

Т.А. Гелло

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТА У УЧБОВОМУ І ПОЗАУЧБОВОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядаються поняття «творчість», «самореалізація», «творча самореалізація»; компоненти, система і етапність здійснення творчої самореалізації майбутнього педагога у процесі учбової і позаучбової діяльності на прикладі дисципліни «Практикум з виразного читання».

Ключові слова: творчість, самореалізація, творча самореалізація.

T. A. Gello

CREATIVE SELF-REALIZATION OF THE STUDENT IN EDUCATIONAL AND OUT-OF-CLASS ACTIVITY

The article analyzes the concepts «creativity», «self-realization», «creative self-realization»; considers components, system and staging of implementation of creative self-realization of future teacher in the course of educational and extracurricular activities on the example of the discipline «Practical work on expressive reading».

Keywords: creativity, self-realization, creative self-realization.

Подано до редакції 16.09.13

УДК:378.14+374+51+372.12

П. Б. Джуринський

ДІЯЛЬНІСНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ І ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ

У статті досліджено діяльнісний компонент у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної та фізкультурно-оздоровчої роботи. Динаміка змін результатів в експериментальній групі свідчить про доцільність використання педагогічних технологій, які сприяли підвищенню організаційних умінь і навичок у майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної діяльності з урахуванням здоров'язбереження і оздоровлення учнів.

Ключові слова: діяльнісний компонент, організаційний критерій, здоров'язбережувальна діяльність, фізкультурно-оздоровча робота, тест, рівні підготовленості, майбутні учителі фізичної культури.

Постановка проблеми. Важливим компонентом у структурі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої роботи є діяльнісний компонент, який передбачає опанування прийомів використання одержаної навчальної інформації з метою засвоєння способів здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої роботи в навчально-виховному процесі, формування умінь організації життєдіяльності учнів, що не зашкоджує як власному здоров'ю, так і дітей. Реалізація

діяльнісного компонента передбачає: формування у студентів умінь раціонально організувати свій спосіб життя з урахуванням усіх чинників здоров'язбереження (режим праці й відпочинку, раціональне харчування, оптимальний об'єм рухової активності, загартування, уміння зняти психологічну напруженість); аналіз інформації про стан здоров'я студентів, постановку мети і завдань формування підготовленості до здорового способу життя студентів, а також відбір здоров'язбережувальних і фізкультурно-

оздоровчих прийомів, методів, засобів, які повинні використовуватися в освітньому процесі [7, 15; 4].

В. Бобрицька зауважує, що оволодіння способами використання одержаної інформації для правильного вибору оздоровчих систем, практик, корекційних методик у сфері збереження і зміцнення здоров'я, опанування форм, засобів і методів збереження і зміцнення здоров'я свого та інших, сприяє формуванню вміння організовувати навчально-виховний процес у школі, в ході якого не завдавалося б шкоди здоров'ю учнів, застосовувати сучасні освітні здоров'язбережувальні і фізкультурно-оздоровчі методики, створювати індивідуальні програми формування здорового способу життя у школярів, проводити роз'яснювальну роботу в цьому напрямі з батьками, колегами тощо [2, 6]. У діяльнісному компоненті В. Бондін виокремлює такі показники, як практичне застосування валеологічних знань; уміння діагностувати стан власного організму і здійснювати реальні здоров'язбережувальні заходи; використовувати природні чинники середовища; проводити заходи з психологічної стабілізації; створювати оздоровчі методики, програми [3, 2].

Для оцінки рівнів сформованості підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої роботи за діяльнісним компонентом було обрано організаційний критерій. Зважаючи на важливу роль учителя фізичної культури, успішність його здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої діяльності багато в чому залежить від його здатності й уміння спостерігати, діагностувати стан здоров'я учнів. Розвиток зазначених умінь відбувається лише у процесі діяльності, під час якої усвідомлюється необхідність у саморозвитку, самовихованні відносно власного здоров'я й майбутньої професійної діяльності, пов'язаної зі збереженням і зміцненням здоров'я школярів, розвитком фізичних якостей. Організаційний критерій передбачає оцінку наявних умінь у майбутніх учителів налагоджувати взаємовідносини з учнями й колегами у процесі професійної діяльності; спілкуватися з учнями, їхніми батьками; залучати учнів до організованої колективної діяльності, вміння виражати і відстоювати свою думку, сперечатися, вислуховувати думки інших; планувати й організовувати свою діяльність у майбутній професійній діяльності. За організаційним критерієм оцінюються вміння, навички, здобутий досвід у здоров'язбереженні і фізкультурно-оздоровчій роботі. Зазначений критерій сприяє оцінці конструктивної функції майбутніх учителів щодо побудови навчально-виховного процесу з урахуванням потенційних можливостей різноманітних навчально-виховних засобів, залежно від ситуації та індивідуальних особливостей школярів, що не зашкоджують їхньому здоров'ю, вміння планувати й реалізовувати власну здоров'язбережувальну і фізкультурно-оздоровчу діяльність [1, 44-48; 5; 6, 36-55].

У наших дослідженнях організаційний критерій був спрямований на оцінку професійних здібностей майбутніх учителів, з-поміж яких важливими є розу-

міння учнів, визначення об'єктивної характеристики учнів, уміння створити позитивну психологічну атмосферу, організувати здоров'язбережувальну навчально-виховну та фізкультурно-оздоровчу діяльність тощо. Завдяки цьому у студентів з'явилися допитливість, спостережливість і кмітливість до того, як правильно діяти, щоб зберегти своє здоров'я упродовж усього життя. З урахуванням вищезазначеного показниками організаційного критерію виступили: уміння планувати і проектувати здоров'язбережувальну діяльність; уміння надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу; уміння розробляти сценарії фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів, організовувати і проводити такі заходи.

Мета дослідження. Вивчити динаміку формування підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної та фізкультурно-оздоровчої діяльності за організаційним критерієм діяльнісного компонента.

Виклад основного матеріалу. У педагогічному експерименті були задіяні студенти напряму підготовки «Фізичне виховання». Студентів, які взяли участь в експерименті, було довільно розподілено на контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи. Зрізи показників за організаційним критерієм діяльнісного компонента відбувалися на констатувальному (початковому) та формувальному (прикінцевому) етапах експерименту.

Стан підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за організаційним критерієм діяльнісного компонента визначався за тестами: «Уміння планувати та проектувати здоров'язбережувальну діяльність» (див. додаток В.1), «Уміння надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу» (див. додаток В. 2), «Уміння розробляти сценарії фізкультурно-оздоровчих заходів» (див. додаток В.3).

Тест «Уміння планувати та проектувати здоров'язбережувальну діяльність» складався із 15 запитань. Серед них були такі запитання, як: «Чи вмієте Ви підтримувати екологічні здоров'язбережувальні чинники навчального закладу?», «Чи вмієте організувати, планувати та проводити позакласну спортивну та фізкультурно-оздоровчу роботу як серед учнів, так і серед педагогів?», «Чи вмієте Ви інтегрувати рухову діяльність у процес навчання під час загальноосвітніх уроків?» та ін. Студентам було запропоновано картку-схему, за якою вони оцінювали себе за визначеними ступенями підготовленості. Результати виконання тесту студентами подано в табл. 1.

Як видно з таблиці 1, на елементарному ступені з планування здоров'язбережувальної діяльності було 24% респондентів ЕГ та 26% КГ; з проектування – 24% ЕГ і 27% КГ; на базовому ступені самооцінки умінь планування здоров'язбережувальної діяльності було 39 % студентів ЕГ і 42 % КГ; умінь проектування – 46 % респондентів ЕГ і 42 % КГ. Достатній ступінь прояву умінь із планування був у 26 % студентів ЕГ та 23 % КГ; умінь проектування по 30 % студентів

в обох групах. Високий ступінь умінь планування виявили 11% студентів ЕГ і 9% – КГ; жоден із студен-

тів ЕГ не визначив у себе високого ступеня умінь проектування, у КГ цей показник становив 2%.

Таблиця 1

Ступені підготовленості студентів до планування і проектування здоров'язбережувальної діяльності за результатами виконання тестів на констатувальному етапі експерименту

Ступінь	Уміння планувати		Уміння проектувати	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
	%	%	%	%
Елементарний	24	26	24	27
Базовий	39	42	46	42
Достатній	26	23	30	30
Високий	11	9	-	2

Тест «Уміння надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу» складався із 15 запитань. 3-поміжних, наприклад, такі: «Чи вмієте Ви надавати першу медичну допомогу при критичних станах (травмах, різких погіршеннях здоров'я, пригодах на воді)?», «Чи вмієте Ви застосовувати методики із зміцнення імунітету?», «Чи

вмієте Ви використовувати методики з підвищення рівня фізичної підготовленості учнів?», «Чи вмієте Ви використовувати східні оздоровчі технології зі здоров'язбереження?», «Чи вмієте Ви розробляти індивідуальні оздоровчі програми для учнів?» та ін. Результати виконання тесту подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Ступені підготовленості майбутніх учителів фізичної культури за вмінням надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу учням на констатувальному етапі експерименту

Ступінь	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Елементарний	46	43
Базовий	42	44
Достатній	12	13
Високий	-	-

Як видно з таблиці 2, елементарний ступінь підготовленості за означеним компонентом виявили 46% респондентів ЕГ і 43% КГ; базовий ступінь – 42% майбутніх учителів ЕГ і 44% КГ; достатній ступінь – 12% студентів ЕГ і 13% КГ. На високому ступені підготовленості за параметром умінь надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу не було виявлено жодного студента. Визначення знань і умінь розробляти сценарії фізкультурно-оздоровчих

заходів відбувалося за тестом «Оцінка умінь розробляти фізкультурно-оздоровчі заходи», який передбачав 31 запитання. Серед них були такі: «З яких складових Ви підготуєте матеріали до лекції «Стрес та його значення?», «Які тестові завдання можуть увійти до вікторини «Безпечне довколишнє середовище?», «Як краще розробити сценарій оздоровчого свята на відкритій воді?» та ін. Результати тестування подано в таблиці 3.

Таблиця 3

Ступені підготовленості майбутніх учителів фізичної культури щодо вміння розробляти фізкультурно-оздоровчі заходи на констатувальному етапі експерименту

Ступінь	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Елементарний	38	36
Базовий	42	44
Достатній	20	20
Високий	-	-

Як видно з таблиці 3, більшість респондентів мали елементарний ступінь – 38% в ЕГ і 36% у КГ; базовий – 42% в ЕГ і 44% у КГ; на достатньому було по 20% студентів в обох групах; на високому ступені підготовленості майбутніх учителів фізичної культури щодо вміння розробляти фізкультурно-оздоровчі заходи не було виявлено жодного респондента.

На підставі середньоарифметичного обчислення одержаних даних за організаційним критерієм діяль-

нісного компонента було визначено рівні підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності (див. таблицю 4).

Як бачимо, більшість студентів виявили елементарний рівень за організаційним критерієм діяльного компонента на констатувальному етапі експерименту – 31% в ЕГ та 32% у КГ. На базовому рівні виявилось 42% студентів ЕГ та 43% – КГ; на достатньому рівні –

23 % майбутніх учителів ЕГ та 22 % – КГ; на високому рівні підготовленості – 4% в ЕГ та 3 % у КГ.

Порівняльні результати підготовленості майбутніх

учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої діяльності за організаційним критерієм діяльнiсного компонента представлені в таблиці 5.

Таблиця 4

Рівні підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за організаційним критерієм діяльнiсного компонента на констатувальному етапі експерименту

Рівень	Експериментальна група		Контрольна група	
	%		%	
Елементарний	31		32	
Базовий	42		43	
Достатній	23		22	
Високий	4		3	

Таблиця 5

Динаміка рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої діяльності за організаційним критерієм діяльнiсного компонента (початковий і прикінцевий зрізи)

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Початковий зріз	Прикінцевий зріз	Початковий зріз	Прикінцевий зріз
	%		%	
Елементарний	31	5	32	19
Базовий	42	22	43	50
Достатній	23	42	22	23
Високий	4	31	3	8

Як видно з таблиці 5, в ЕГ до високого рівня підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за організаційним критерієм діяльнiсного компонента піднялися 31 % студентів (на початковому зрізі – 4 %), достатнього – 42 % майбутніх учителів (на початковому зрізі – 23 %), на базовому зафіксовано – 22 % (на початковому зрізі – 42 %), на елементарному – 5 % (на початковому зрізі – 31 %).

Змінилися результати й у КГ: високого рівня досягли 8 % студентів (на початковому зрізі – 3 %), достатнього – 23 % (на початковому зрізі – 22 %), базового – 50 % (на початковому зрізі – 43 %), елементарного – 19 % (на початковому зрізі – 32 %).

Динаміку рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури за організаційним критерієм

подано на рис. 1 і 2.

Висновки: У роботі досліджувався діяльнiсний компонент у структурі підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної і фізкультурно-оздоровчої роботи. Динаміка змін з розвитку діяльнiсного компонента забезпечилася завдяки оволодінню студентами експериментальної групи інтерактивними методами, інноваційними методиками здоров'язбереження і фізкультурно-масової діяльності. Студенти залучалися до активної, творчої, пізнавальної, самостійної здоров'язбережувальної професійної діяльності, яка передбачала розробку проектів, творчих завдань, сценаріїв, положень до здоров'язбережувальних, корекційно-оздоровчих, фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів.

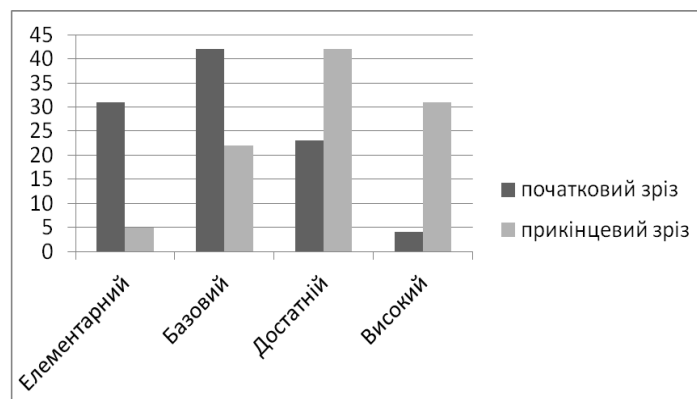

Рис. 1. Динаміка рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури ЕГ до здоров'язбережувальної професійної діяльності за організаційним критерієм діяльнiсного компонента (%)

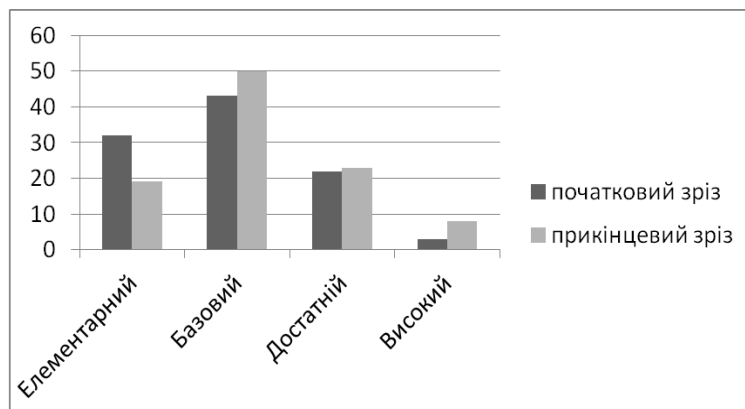

Рис. 2. Динаміка рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури КГ до здоров'язбережувальної професійної діяльності за організаційним критерієм діяльнісного компонента (%)

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова Л. В. Подготовка будущих специалистов по физической культуре к осуществлению здоровьесберегающей педагогической деятельности : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Л. В. Белова. – Ставрополь, 2011. – 200 с.
2. Бобрицька В. І. Сучасний стан розроблення у психолого-педагогічних дослідженнях проблеми формування здорового способу життя майбутнього вчителя / В. І. Бобрицька // Рідна школа. – 2005. – № 6. – С. 15–18.
3. Бондин В. И. Здоровьесберегающие технологии в системе высшего педагогического образования / В. И. Бондин // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 10. – С. 15–18.
4. Долинський Б. Т. Здоров'язберігаючий процес у вищому педагогічному навчальному закладі : мат-ли I Міжн. електрон. науково-практ. конф. [«Педагогічні, психологічні і медико-біологічні проблеми диференціації навантажень у фізичному вихованні та спорті»], (30 квітня 2010 р.) / Б. Т. Долинський. –

LITERATURE

1. Belova L. V. Training of future specialists of physical culture for realizing health-saving pedagogical activity: diss. ... Candidate of pedagogical sciences: 13.00.08 / L. V. Belova. – Stavropol, 2011. – 200 p.
2. Bobrytska V. I. Modern state of development in psychological and pedagogic research of the issue on forming healthy life style of future teacher / V. I. Bobrytska // Ridna shkola. – 2005. - № 6. – P. 15–18.
3. Bondyn V. I. Health-saving technologies in the system of higher pedagogical education / V. I. Bondyn // Theory and practice of physical culture. - 2004. – № 10. – P. 15–18.
4. Dolynskiy B. T. Health-saving process in a higher pedagogical establishment: Materials of the I International electronic scientific and practical conference [«Pedagogic-psychological and medical-biological issues on differentiations of loads in physical education and sports»] (April 30,

Odesa : Vydavets Bukayev Vadym Viktorovich, 2010. – С. 35–39.

5. Карпюк Р. П. Загальний стан підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності / Р. П. Карпюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. – Харків, 2003. – Вип. 13. – С. 33–41.

6. Суценок Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : [монографія] / Л. П. Суценок. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.

7. Шестерина В. И. Совершенствование профессиональной подготовки студентов института физической культуры с учетом компонентов деятельности и свойств личности : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. И. Шестерина. – М., 1986. – 22 с.

2010) / B. T. Dolynskiy. – Odesa.: Publisher Bukayev Vadym Viktorovych, 2010. – P. 35-39.

5. Karpyuk R. P. General state of preparedness of future physical culture teachers for professional activity / R. P. Karpyuk // Pedagogics, psychology and medico-biological issues of physical education and sports: Collection of scientific works. – Kharkiv, 2003. – Issue 13. – P.33-41.

6. Sushchenko L. P. Professional training of future physical education and sports specialists (theoretical and methodological aspect) : [Monograph] / L. P. Sushchenko. – Zaporizhzhya : Zaporizhzhya State University, 2003. – 442 p.

7. Shesteryna V. I. Improving professional training of students of physical culture college due to the components of activity and personal features: Abstracts of dissertation ... Candidate of pedagogical sciences: 13.00.04 / V. I. Shesteryna. – M., 1986. – 22 p.

П. Б. Джуринский

ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ КОМПОНЕНТ В СТРУКТУРЕ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ И ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ

В статье исследован деятельностный компонент в структуре подготовки будущих учителей физической культуры к здоровьесберегающей и физкультурно-оздоровительной работе. Динамика результатов в экспериментальной группе свидетельствует о целесообразности использования педагогических технологий, которые способствуют повышению организационных умений и навыков у будущих учителей физической культуры к педагогической деятельности с учетом здоровьесбережения и оздоровления учеников.

Ключевые слова: *деятельностный компонент, организационный критерий, здоровьесберегающая деятельность, физкультурно-оздоровительная работа, уровни подготовленности, будущие учителя физической культуры.*

P. B. Dzhurinsky

ACTIVITY COMPONENT IN THE STRUCTURE OF TRAINING FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE FOR HEALTH-SAVING AND SPORTS RECREATIONAL ACTIVITY

The article analyzes an important component in the structure of training future teachers of physical culture for health-saving and sports recreational activity. The component provides for mastering skills of using obtained educational information for the purpose of assimilation of methods of health-saving and sports recreational activities in the teaching and educational process; forming skills of organizing life activity of students without harming their own health and protecting health children. To assess the level of development of preparedness of future physical culture teachers for health-saving and sports recreational work by the activity component there was ascertained some organization criteria. In our studies, organization criteria were aimed at evaluating professional skills of future teachers, determining objective characteristics of learners, the ability of creating a positive psychological atmosphere of mutual understanding, ability to organize health-saving training and educational and sports recreational activities, etc. This gives students inquisitiveness, observation and mastery to properly act in order to maintain their health throughout life. In view of the above mentioned, indicators of organizational criteria were: ability to plan and design health-saving activity, ability to provide preventive and corrective health care, ability to write scripts of sports recreational and mass sports events, organize and hold such events. Dynamics of changes in the results of the experimental group demonstrates expediency of using educational technologies that can help improve organizational skills of future teachers of physical training for teaching, taking into account health - saving and due to improvement of student. Development of the activity component enhanced mastery of students of the experimental group using interactive methods and innovative methods of health-saving and their sports and mass activity. The students were involved in active, creative, cognitive, health-saving professional activity, which included development of projects and creative tasks, scripting, provisions to health-saving, correction and wellness, sports and health and mass sports events.

Keywords: *activity component, organizational criteria, health - saving activities, sports and recreational activities, levels of preparedness, future teachers of physical culture.*

Подано до редакції 18.09.13
